

Volum coordonat de
Cristina Hermeziu

Viața pe **Facebook** **Dau *like*, deci exist**

Prefață de Daniel Condurache
Ilustrații de Tudor Banuș și Dan Perjovschi

POLIROM
2020

Cuprins

<i>Prezentarea autorilor</i>	5
<i>Prefață. Pisica fără clopoței, prezent sau... viitoare istorie?</i> (Daniel Condurache)	17

VIEȚI PE FACEBOOK

Eu și cu minele meu virtual (Horia Ghibuțiu)	25
Amintiri din epoca lui Nicolae Ceaușescu al III-lea și alte întâmplări (Andrei Crăciun)	37
Dansând și murind cu <i>the others</i> (Veronica D. Niculescu)	45
Pregătiri dospite pentru neant (Norman Manea)	52
Ce e <i>like</i> ca <i>like</i> -ul trece (Mariana Codruț)	57
Hărțuirea prin comunicare (Adina Popescu)	64
„Da' tu ești chiar ca pe feisbuc!” (Ana Barton)	75
Școala vieții (Alina Pavelescu)	90
Jurnalul unui om leneș (Tudorel Urian)	104
Borcănele cu magiun (Răzvan Petrescu)	115
În căutarea timpului pierdut (Roxana Rugină)	117
Oameni și oameni (Robert Șerban)	124

Cum gândesc pădurile (Irina Teodorescu)	127
Prima moarte pe Facebook (Lavinia Bălulescu)	136
Drumul către Indii (Lucian Mîndruță)	141

DAU LIKE, DECI EXIST

FaceMash și nevoia de validare. Scurtă istorie a Facebook-ului (Cristian Florea)	153
Personalitatea umană și avatarurile sale. De la masca actorului la algoritmi de <i>social media</i> (Cornel-Florin Moraru)	171
Facebook și sfârșitul sfârșitului modernității (Doru Căstăian)	191
În intimitatea contului de Facebook... (Ioana Avădani)	211
Dragoste și drame în vremea Facebook-ului (Ioana Pelehatăi)	235
„Bule” și războaie virtuale, relații și „triburi” sociale (Alexandru Lăzescu)	246
Psihologia Facebook-ului (Mihai Copăceanu)	268
Facebook a înlocuit trupul (Bogdan Crețu)	289
<i>Postfață. Facebook, o disonanță cognitivă</i> (Cristina Hermeziu)	297
<i>Mulțumiri</i>	307

LUCIAN MÎNDRUȚĂ

Drumul către Indii

Ca și Columb, am căutat în *social media* drumul către Indii.

Ca și el, am greșit continentul. Dar nu căutarea.

Acum 500 de ani, oamenii se urcau pe corăbii care scârțâiau din toate încheieturile. Corăbii de lemn negre, impregnate cu catran pe la îmbinări, ca să nu intre apa. Corăbii mari și grase, concepute să ducă soldați și săbii și tunuri și mărgele și Biblii, pentru orice oportunitate ar fi apărut: război, comerț sau convertire.

Acum 500 de ani, omenirea începea epoca marilor descoperiri geografice.

Un fel de a spune. Europa descoperea restul lumii, de fapt. Lumea era descoperită deja – fiecare în curtea lui, ornată cu cetăți, ziduri și satrapi locali. Ce-a făcut Europa? Pur și simplu a explodat universul cunoscut. A mărit lumea până la dimensiunile de azi. Și a mai făcut ceva: a dat nume acestor locuri străine pentru ea – nume care au rămas până azi în multe cazuri, deși localnicii își spuneau altfel, lor și țării lor.

Așa avem America. Așa avem Australia. Așa avem indieni. Congolezi. Și Arhipelagul Hoților din Pacific.

OK, tăiați asta. L-au redenumit până la urmă localnicii, căci era o insultă istorică greu de pronunțat zilnic.

500 de ani după și încă mai descoperim continente.

Doar că de data asta sunt în întregime virtuale. Populate, dar fără o existență fizică certă. Cu băștinași sălbatici din specia trollilor. Dar și cu femei frumoase din legenda amazoanelor, care îți trimit *friend request* cu decolteul lor, tot așa cum stămoașele lor legendare te săgetau din goana calului.

Online-ul e noul Pământ. Iar *Social Media* e Pământul Făgăduinței. În sfârșit livrat de un Mesia pe nume Zuckerberg. *Funny thing*, ar putea fi chiar un nepot al Celui Ales de-acum 2.000 de ani.

Ce ziceți? Blasfemie? Ziceți, căci așa veți scrie. Și alții vă vor contrazice. Și din incendiul verbal care urmează, ca o pasăre Phoenix, se va ridica, impunătoare, Împărăteasa Reach-ului, regina Angajamentului, muza noastră de fiecare zi: pagina de profil.

Epoca Pietrei

Suntem aici ca să fim, în sfârșit, alții.

Suntem aici ca să recuperăm ghinionul istoric de a ne fi născut cu un nas prea mare (se rezolvă dacă faci poza un pic mai de jos în sus). Sau de a fi urâți, grași, proști, ticăloși sau pur și simplu inexistenți. Suntem aici pentru că aici, pe continentul cel nou, la fel ca în America anilor 1600, putem s-o luăm de la capăt, sub alte nume, sub alte vieți – sau, de fapt, deasupra lor.

De ce sunt oamenii în *social media*?

Cred că în fiecare zi se mai publică o carte despre asta. O să vă scutesc de efortul de a o găsi și de a vă preface c-o citiți (nu mai citește nimeni un text mai lung de cinci propoziții, asta știm deja!).

Lumea e în *social media* pentru că aici e din nou Epoca Pietrei. Aici nu există guverne, ci doar un zeu binevoitor (de cele mai multe ori). Nu există poliție, dar avem foarte frecvent mulțimi cu furci și topoare. Nu există țări, ministere, autorități de aprobare a postărilor (OK, nu foarte atente), nu primești adeverințe c-ai postat, carnet de postac, nu există școală de *social media* sau diplomă de absolvire pentru Insta Story.

Nu există aproape niciunul dintre lucrurile care fac viața reală deja insuportabilă.

Totul e încă la început. Ca pe vremea când New York se numea New Amsterdam și indienii băteau la ușă cu săgeți, din când în când. Azi, locul lor e luat de trollii din Est, care poartă la mână câte zece conturi, tot așa cum strămoșii lor victorioși în Europa aveau câteva ceasuri de-ale învinșilor.

Dar chiar și în vremuri de război cibernetic te poți îndrăgosti, poți ieși la un mess, poți avea o idilă virtuală și un divorț la fel de imaginat, în spațiul dintre pauza de prânz și ora 6 seara, când trebuie să pleci acasă. Totul e repede, intens, fără finalitate – și tocmai asta e calitatea virtualului. Nu lasă urme. Nu vei trece pe lângă clădirea unde v-ați sărutat prima oară și să te strângă inima. Nu se poate întâmpla asta cu un *icon* de pe ecran.

În plus, în scris înțelegi imediat cine e nebun(ă). În viața reală am avut de obicei nevoie de ani. În text, mă prind după poziția unei singure virgule sau alegerea unui singur cuvânt.

Suntem în *social media* la agățat deci? Nu. Tot așa cum particulele în mișcare browniană nu sunt acolo ca să se izbească unele de altele. Izbitura e doar un efect secundar al mișcării.

Fără filtru

Povestea mea în *social media* a început cu o cădere.

La propriu și la figurat. Am căzut din media într-un fel greu de explicat, pentru un om care credea că va putea prezenta știri până la capătul vieții profesionale. Nu era doar imaginație: în scurtul meu internship în America văzusem la CNN, pe hol, prezentatori cu părul alb și nume istorice. Oameni care începuseră ca mine, la 20, și încă mai erau pe ecran la 65, oameni pe care lumea încă îi credea, îi asculta, îi aștepta în fiecare seară.

Visul meu a fost să ajung ca oamenii ăia. Pensionar direct de la televizor.

Doar că visul meu era american, iar eu trăiam în România. O țară în care oamenii nu-ți spun niciodată ce cred despre tine, o țară în care comunicarea într-o organizație e construită încă după principiul realismului socialist: o realitate falsă, în care trebuie să înalți ode stăpânilor – ideal, să le mai și crezi. Și o țară în care media nu e construită neapărat ca să slujească publicul, ci ca să-i livreze un mesaj, zilnic și cu program, ca apa caldă altădată. Iar tu ești instalatorul, nu vreo vedetă. Și nu trebuie să uiți asta.

Dar divaghez. Acum 11 ani am căzut de la știri. Prin martie. Iar prin iulie am căzut și pe munte, direct la

Spitalul de Urgențe, cu un picior rupt și reparat după o operație complicată.

Luna august m-a prins deci în pat, fără absolut nimic de făcut. Nu exista Netflix. Nu furam filme. Și îmi făcusem un cont de Facebook cu vreo câteva luni înainte, pe care l-am deschis într-o doară.

Și-am dat nas în nas cu 2.000 de cereri de prietenie. 90% de la doamne și domnișoare. Toate voiau să fie prietene cu vedeta care tocmai își pierduse această calitate. Frumoasă ironie, nu?

Când stai la pat, ironia e însă și ea bună la ceva. Tot ironic, le-am dat accept. Și-am început să scriu pentru ele. De la un milion de oameni pe seară (în serile bune, e drept) la 2.000 mi se părea cea mai sordidă ieșire din scenă...

Dar am continuat să scriu. Pentru că de la prima postare am remarcat un lucru uimitor: răsplata pentru efortul meu era, cum să spun... cu mult mai *juicy*. Mai încărcată de umanitate. Fără filtru. Cu viață, cu apropiere, cu ură sau cu dragoste.

Nu eram obișnuit cu așa ceva. Față de cifrele reci și seci ale ratingului, pe care le vedeam a doua zi după jurnal, pe la 10 dimineața, *social media* îmi aducea instant măsura calității conținutului livrat. Nu, nu doar numărul de oameni care citeau, ci un lucru cu mult mai important și care lipsea televiziunii – și în general presei cu care eram eu obișnuit: emoția.

Din ea mi-am reconstruit discursul. În zece ani, *wall*-ul meu a fost mai mereu un loc al încercărilor de contact, cam ca radiotelescopul de la Arecibo, care din când în când mai transmite în spațiul interstelar câte un mesaj al umanității. Spre deosebire de telescop, care emite

lucruri serioase, definitive și utile din când în când, cu am scris tot felul de prostii. Și foarte des.

Fără perdele

Prea des. Aproape fără nicio legătură cu ce făceam înainte. Căci înainte dădeam știri. Le spuneam – de multe ori în *breaking news* – unor oameni care le aflau abia atunci. Câteodată chiar odată cu mine. În *social* am livrat ce mi-a lipsit mereu de la TV: părerea mea. Sensul știrii, nu doar faptele care o definesc.

Sigur, m-a ajutat că înainte am scris eseuri – vreo zece ani! – în *Dilema*. Dar trecerea a fost bruscă: *social media* m-a educat foarte repede în materie de adresare și lungime. De la 4.000 de semne și aer bonom, de eseist, la două-trei propoziții și ironie amestecată cu răutate, ba chiar ură...

Recunosc, m-a ajutat eșecul. Finalul carierei mele de televiziune m-a lasat cu un suflet greu, încărcat de regrete, răcă și poftă de răzbunare. Pe cine? N-am cu adevărat dușmani, ca-n textele de manele, așa că singura pe care am încercat-o a fost pe destin.

În zece ani am schimbat de vreo trei-patru ori stilul scriiturii. După public, dar și după viața mea. Pe care am trăit-o în public – asta a fost regula de la început. Că sunt aici ca într-o casă fără perdele.

Am mers pe *live video* când algoritmul îl favoriza, am inventat PowerPoint-uri animate transformate în filme, am făcut emisiuni de Facebook... tot timpul însă cu instinctul vechi din televiziune: oamenii trebuie să aibă